

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ

Σύνοψη

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεσπίζει τα δικαιώματα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 12), καθώς και στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης (άρθρο 11). Τα εν λόγω δικαιώματα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην ΕΕ.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και, ως εκ τούτου, συμβάλλουν στη εύρυθμη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Παρέχουν στους πολίτες τη δυνατότητα έκφρασης γνώμης για θέματα που τους αφορούν, συνδράμουν τους φορείς των δικαιωμάτων, παρακολουθούν τις δραστηριότητες των κυβερνήσεων και των κοινοβουλίων, παρέχουν συμβουλές στους φορείς χάραξης πολιτικής και διασφαλίζουν τη λογοδοσία των αρχών για τις ενέργειές τους. Η ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην ΕΕ οφείλεται στις διαφορετικές ιστορικές εξελίξεις. Ο τύπος και το μέγεθος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) διαφοροποιούνται επίσης σημαντικά, καθώς μεγάλες και οικονομικά εύρωστες διεθνείς οργανώσεις συνυπάρχουν με μικρές, εθελοντικές οργανώσεις.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) συνεργάζεται και διαβουλεύεται τακτικά με ένα ευρύ φάσμα τέτοιων οργανώσεων, οι οποίες αναφέρουν ολοένα και

συχνότερα ότι νομικοί και πρακτικοί περιορισμοί δυσχεραίνουν τις προσπάθειές τους για παροχή υποστήριξης της προστασίας, της προαγωγής και της πραγμάτωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ένωση.

Μολονότι σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ υφίστανται προκλήσεις, η ακριβής φύση και η έκτασή τους ποικίλλουν από χώρα σε χώρα. Αναφέρονται, ενδεικτικά, οι δυσμενείς μεταβολές της νομοθεσίας ή η ανεπαρκής εφαρμογή της, τα εμπόδια που δυσχεραίνουν την πρόσβαση σε χρηματοοικονομικούς πόρους και τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους, οι δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση στους αρμόδιους για τη λήψη αποφάσεων και τη διαβίβαση σχολίων και παρατηρήσεων στους νομοθέτες και τους υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής, καθώς και οι επιθέσεις και η παρενόχληση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων των αρνητικών σχολίων που αποσκοπούν στην απονομιμοποίηση και τον στιγματισμό των ΟΚΠ.

Η πλήρης έκθεση του FRA για το θέμα αυτό εξετάζει την τυπολογία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε ολόκληρη την ΕΕ και παρουσιάζει ελπιδοφόρες πρακτικές για την αντιμετώπιση των ανησυχητικών αυτών φαινομένων. Η παρούσα σύνοψη παρουσιάζει τα κύρια ευρήματα της έκθεσης και τις γνωμοδοτήσεις του FRA για τα θέματα που διαλαμβάνει η έκθεση.

Κύρια ευρήματα και γνωμοδοτήσεις του FRA

Οι γνωμοδοτήσεις του FRA βασίζονται στα ευρήματα που παρουσιάζονται στην πλήρη έκθεση του Οργανισμού με τίτλο *Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU (Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ)*. Οι γνωμοδοτήσεις δεν έχουν εξαντλητικό χαρακτήρα. Επικεντρώνονται σε τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη της ΕΕ λαμβάνουν μέτρα που άπτονται της ενωσιακής νομοθεσίας και, ως εκ τούτου, απαιτείται επειγόντως η λήψη νομοθετικών μέτρων ή μέτρων πολιτικής. Συμπληρωματικές δράσεις στο επίπεδο των κρατών μελών και στο διεθνές επίπεδο –ακόμη και εκτός της σφαίρας αρμοδιοτήτων της ΕΕ– θα μπορούσαν να συνδράμουν περαιτέρω τις ΟΚΠ στις προσπάθειες που καταβάλλουν για την προστασία, την προαγωγή

και την πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ.

Δημιουργία πρόσφορου ρυθμιστικού περιβάλλοντος

Οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προώθησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων πρέπει να ασκούν πλήρως τα δικαιώματά τους, ώστε να μπορούν να επιτελούν το έργο τους χωρίς περιττούς ή αυθαίρετους περιορισμούς. Για τον λόγο αυτόν τα κράτη πρέπει να εκπληρώνουν τις θετικές υποχρεώσεις τους όσον αφορά την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να δημιουργούν πρόσφορο περιβάλλον για τις ΟΚΠ. Το άρθρο 51 παράγραφος 1 του

Επισημάνσεις σε θέματα ορολογίας

Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

Για τους σκοπούς της έκθεσης του FRA, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ορίζονται, σύμφωνα με τον ιδρυτικό κανονισμό του Οργανισμού [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 168/2007], ως «μη κυβερνητικές οργανώσεις και [...] φορείς της κοινωνίας των πολιτών, που δρουν στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων» ενώ, σύμφωνα με τη σύσταση αριθ. 14 (2007) της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, ως «voluntary self-governing bodies or organisations established to pursue the essentially non-profit-making objectives of their founders or members» (εθελοντικοί αυτοδιοικούμενοι φορείς ή οργανώσεις που επιδιώκουν να υλοποιήσουν τους κατά κανόνα μη κερδοσκοπικούς στόχους των ιδρυτών ή των μελών τους).

Η έκθεση ασχολείται με τις ΟΚΠ που εργάζονται, όπως ορίζεται στη διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για «να προάγουν και [...] αγωνίζονται για την προστασία και υλοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών» στο εθνικό ή/και στο διεθνές επίπεδο.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 168/2007 του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2007, για την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ιδρυτικό κανονισμό),

ΕΕ 2007 L 53, άρθρο 10· Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2008), Σύσταση CM/Rec(2007)14, παρ. 1 (1)· Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2000), «Η Επιτροπή και οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί: οικοδόμηση ισχυρότερης εταιρικής σχέσης», έγγραφο εργασίας της Επιτροπής, COM(2000) 11 final, παρ. 1.2· και Γενική Συνέλευση (ΓΣ) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), Διακήρυξη για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, A/RES/53/144, 8 Μαρτίου 1999, άρθρο 1.

Χώρος της κοινωνίας των πολιτών

Ως χώρος της κοινωνίας των πολιτών νοείται «the place civil society actors occupy within society; the environment and framework in which civil society operates; and the relationships among civil society actors, the State, private sector and the general public.» («ο χώρος που καταλαμβάνει η κοινωνία των πολιτών στην κοινωνία· το περιβάλλον και το πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί η κοινωνία των πολιτών και οι σχέσεις μεταξύ των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, του κράτους, του ιδιωτικού τομέα και του ευρέος κοινού»).

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR), *A Practical Guide for Civil Society: Civil Society Space and the United Nations Human Rights System* (Πρακτικός οδηγός για την κοινωνία των πολιτών: Ο χώρος της κοινωνίας των πολιτών και το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα).

Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεώνει την Ένωση και τα κράτη μέλη να σέβονται όλα τα προστατευόμενα από τον Χάρτη δικαιώματα και να «τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της απονέμονται από τις Συνθήκες». Τα δικαιώματα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 12 του Χάρτη) και στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης (άρθρο 11 του Χάρτη) είναι ιδιαίτερα σημαντικά στο πλαίσιο αυτό. Εφαρμόζονται στα κράτη μέλη της ΕΕ όταν αυτά ενεργούν στο πλαίσιο της ενωσιακής νομοθεσίας.

Τα κράτη μέλη έχουν εύλογα συμφέροντα που επιτάσσουν τη θέσπιση νομοθεσίας και διοικητικών κανόνων που ενδέχεται να επηρεάζουν τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, π.χ. στο πεδίο του φορολογικού δικαίου, της νομοθεσίας για την προώθηση της διαφάνειας ή της εκλογικής νομοθεσίας και της νομοθεσίας για τις ομάδες άσκησης πίεσης. Ωστόσο, ακόμη και αν τα μέτρα αυτά δεν παρακωλύουν ευθέως τη λειτουργία των ΟΚΠ, δεν αποκλείεται να έχουν αδικαιολόγητες επιπτώσεις σε αυτές και, ως εκ τούτου, να τις επηρεάζουν αρνητικά.

Η αξιολόγηση μεμονωμένων νομοθετικών ή διοικητικών πράξεων ενδέχεται να παρουσιάζει δυσκολίες. Δεδομένων των σχέσεων αλληλεξάρτησης που αναπτύσσονται μεταξύ του νομικού και του πολιτικού συστήματος, το όλον συχνά υπερβαίνει το άθροισμα των μερών του: καίτοι τα μεμονωμένα νομοθετικά μέτρα που λαμβάνονται σε συγκεκριμένο τομέα ενδεχομένως δεν παραβιάζουν θεμελιώδη δικαιώματα, μια δέσμη μέτρων που λαμβάνονται σε διάφορους τομείς ενδέχεται, ως σύνολο, να αυξάνει το ρυθμιστικό βάρος που επωμίζονται οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών σε βαθμό που να υπονομεύει την ικανότητα λειτουργίας τους. Αυτό κατά κανόνα συμβαίνει όταν τα κράτη μέλη μεταφέρουν ή εφαρμόζουν την ενωσιακή νομοθεσία, π.χ. στους τομείς του ελέγχου των συνόρων, της καταπολέμησης της τρομοκρατίας ή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εντόπισαν τις ακόλουθες προκλήσεις όσον αφορά το ρυθμιστικό περιβάλλον:

- Η αναγνώριση ή η καταχώριση των ΟΚΠ μπορεί να είναι προβληματική. Παραδείγματα τέτοιων προβλημάτων αποτελούν, μεταξύ άλλων, η παράλειψη κράτους μέλους να αναγνωρίσει μη καταχωρισμένες ΟΚΠ ή η απαίτηση άλλου κράτους μέλους για διπλή καταχώριση ΟΚΠ. Ένα άλλο κράτος μέλος θέσπισε

έναν νέο νόμο που προέβλεπε την τροποποίηση των εγγράφων καταχώρισης στο πλαίσιο μιας χρονοβόρας και δαπανηρής διαδικασίας.

- Η νομοθεσία για την προώθηση της διαφάνειας που απαιτεί από νομικά πρόσωπα τα οποία συμμετέχουν σε πολιτικές εκστρατείες να καταχωρίζονται ως συμμετέχοντες σε εκστρατείες υπέρ τρίτων (είτε κατά την επιδίωξη γενικότερων σκοπών είτε σε προεκλογικές περιόδους), καθώς και η νομοθεσία για τις ομάδες άσκησης πίεσης ενδέχεται να εξυπηρετούν εύλογους σκοπούς. Ωστόσο, η τυχόν δυσανάλογη διατύπωση ή εφαρμογή τους ενδέχεται να περιορίζει την ικανότητα των ΟΚΠ να ενημερώνουν το κοινό για θέματα γενικού ενδιαφέροντος ή να υλοποιούν δραστηριότητες υπεράσπισης.
- Τα κράτη μέλη ενίοτε επιβάλλουν περιορισμούς εισόδου σε υπηκόους χωρών εκτός ΕΕ που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάποιο κράτος μέλος, χωρίς να παρέχουν επαρκείς εξηγήσεις σχετικά με το σκεπτικό αυτών των περιορισμών. Ένα κράτος μέλος απαγόρευσε την είσοδο στην επικράτειά του –αργότερα ήρε την απαγόρευση– σε υπήκοο άλλου κράτους μέλους που επιθυμούσε να συμμετάσχει σε δραστηριότητες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Οι εθνικοί κανόνες ενίοτε εισάγουν αυστηρότερους από τους επιτρεπόμενους από τις διεθνείς νομικές πράξεις περιορισμούς στην ελευθερία της ειρηνικής συνάθροισης. Τα μέτρα που λαμβάνονται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας είχαν ιδιαίτερα αρνητικό αντίκτυπο στην ελευθερία της ειρηνικής συνάθροισης.
- Επίσης, τα κράτη επιβάλλουν ενίοτε, με τη νομοθεσία ή στην πράξη, γενικές απαγορεύσεις του συνέρχεσθαι σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα ή τοποθεσίες, π.χ. εξαιρώντας ορισμένες τοποθεσίες από το δικαίωμα του συνέρχεσθαι, με αποτέλεσμα την επιβολή περιορισμών στην ελεύθερη έκφραση των (πιθανών) συμμετεχόντων στις συναθροίσεις.
- Τα κράτη δεν αντιμετωπίζουν πάντοτε ισότιμα τα άτομα που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε συναθροίσεις και ευνοούν ορισμένους τύπους συναθροίσεων έναντι άλλων, π.χ. τις επαναλαμβανόμενες συναθροίσεις. Επίσης, δεν λαμβάνουν πάντοτε επαρκή μέτρα αστυνομικής προστασίας των συναθροίσεων, π.χ. διαθέτουν ανεπαρκείς πόρους αστυνόμευσης για την προστασία των συμμετεχόντων.

- Αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ διατηρούν σε ισχύ νόμους που απαγορεύουν την εξύβριση ή την προσβολή κρατικών αξιωματούχων, του ίδιου του κράτους και αρχηγών κρατών. Καίτοι ανάλογες διατάξεις ενδεχομένως υπηρετούν το έννομο συμφέρον του δικαιώματος προστασίας της φήμης, δεν πρέπει να περιορίζουν δυσανάλογα την ελευθερία της έκφρασης. Εάν οι επαπειλούμενες κυρώσεις είναι υπερβολικές ή η εφαρμογή της νομοθεσίας είναι υπερβολικά αυστηρή, οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ελευθερία της έκφρασης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι συχνά βρίσκονται αναγκασμένοι να ασκήσουν κριτική σε κράτη ή κρατικούς αξιωματούχους. Εάν οι εν λόγω φορείς γνωρίζουν ότι απειλούνται με ποινικές κυρώσεις για ανάλογες ενέργειες, αισθάνονται ενδεχομένως ότι οι δυνατότητές τους να ασκήσουν δημόσια κριτική είναι περιορισμένες.

Γνώμη 1 του FRA

Τα κράτη μέλη και η ΕΕ πρέπει να καταρτίζουν και να εφαρμόζουν με ιδιαίτερη προσοχή τη νομοθεσία σε τομείς που ενδέχεται (αμέσως ή εμμέσως) να επηρεάζουν τον χώρο της κοινωνίας των πολιτών, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνεταιριζέσθαι, ώστε να διασφαλίζουν ότι η οικεία νομοθεσία δεν επιβαρύνει με δυσανάλογες απαιτήσεις τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και δεν προβλέπει τη δυσμενή μεταχείρισή τους, περιορίζοντας έτσι τον χώρο της κοινωνίας των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να σέβονται πλήρως το εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο και το ισχύον συμβατικό διεθνές δίκαιο.

Γνώμη 2 του FRA

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι ρυθμίσεις για τις ομάδες άσκησης πίεσης, η νομοθεσία περί διαφάνειας και η εφαρμογή τους συμμορφώνονται προς το ισχύον ενωσιακό και διεθνές δίκαιο και δεν περιορίζουν δυσανάλογα ούτε εμποδίζουν την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των προεκλογικών περιόδων, όπως αυτής για τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Χρηματοδότηση

Η πρόσβαση σε πόρους αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαιώματος στην ελευθερία του συνεταιριζέσθαι, όπως ορίζεται στο άρθρο 22 του διεθνούς συμφώνου για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα και σε άλλες νομικές πράξεις του τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένου του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Άρθρο 12).

Το άρθρο 13 της Διακήρυξης των Ηνωμένων Εθνών για το Δικαίωμα και την Ευθύνη των Ατόμων και των Κοινωνικών Ομάδων και Φορέων για την Πρόωθηση και την Προάσπιση των Διεθνώς Αναγνωρισμένων Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Θεμελιωδών Ελευθεριών (Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων) κατοχυρώνει το δικαίωμα «αναζήτησης, λήψης και χρησιμοποίησης» («solicit, receive and utilise resources») πόρων για την προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η έννοια των «πόρων» ορίζεται ευρέως ώστε να περιλαμβάνει τη χρηματοδοτική συνδρομή, τους υλικούς πόρους, την πρόσβαση σε διεθνή χρηματοδότηση, την αλληλεγγύη, την ικανότητα απόσκοπτης μετακίνησης και επικοινωνίας και το δικαίωμα της κρατικής προστασίας.

Φαίνεται ότι υπάρχει ευρεία σύμπτωση απόψεων ως προς τη διαπίστωση ότι τα νομικά πλαίσια και οι πολιτικές για τους πόρους έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ελευθερία του συνεταιριζέσθαι και στην αποτελεσματικότητα των ΟΚΠ. Παρά τις ελλειδοφόρες πρακτικές που εφαρμόζονται τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών, οι ΟΚΠ αντιμετωπίζουν αρκετά νομικά και πρακτικά εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση.

Στα περισσότερα κράτη μέλη δεν διατίθενται πλήρη στοιχεία σχετικά με το ύψος της δημόσιας και της ιδιωτικής χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό εν μέρει οφείλεται στο γεγονός ότι η χρηματοδότηση προέρχεται από διάφορες πηγές, μεταξύ των οποίων διάφορα υπουργεία της κεντρικής κυβέρνησης, κονδύλια του προϋπολογισμού, τοπικές και περιφερειακές αρχές, ταμεία της ΕΕ και επιχορηγήσεις του ΕΟΧ και της Νορβηγίας, καθώς και δωρεές ιδιωτών. Ακόμη και από τα διαθέσιμα δεδομένα δεν είναι δυνατόν να εντοπισθούν τα ποσά της δημόσιας χρηματοδότησης που διατίθενται αποκλειστικά για την προαγωγή και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο εκάστοτε κράτος μέλος της ΕΕ. Δεν διατίθενται επίσης πλήρη στοιχεία σχετικά με τις δωρεές ιδιωτών.

Μολονότι η οικονομική κρίση είχε επιπτώσεις στους προϋπολογισμούς εν γένει, τα κράτη μέλη και η ΕΕ ενδέχεται να επιδιώξουν, ενόψει των παρατηρούμενων τάσεων ενίσχυσης της οικονομικής ανάπτυξης, να επανεξετάσουν τις προσεγγίσεις τους όσον αφορά την κατανομή δημοσίων πόρων στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο την ενίσχυση της προαγωγής και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Οι ΟΚΠ στην ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) απηύθυναν πρόσφατα έκκληση για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Δημοκρατία. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ **κάλεσε την Επιτροπή** «να προτείνει ευρωπαϊκό ταμείο για τη δημοκρατία, τις αξίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα εντός της ΕΕ, το οποίο θα διαθέτει φιλόδοξο προϋπολογισμό, θα είναι άμεσα ανοικτό προς τις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών σε όλη την Ευρώπη και του οποίου η διαχείριση θα γίνεται κατά τρόπο ανεξάρτητο –όπως και του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Δημοκρατία (ΕΤΔ)», το οποίο υφίσταται για την κοινωνία των πολιτών εκτός της ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό, ο FRA εκφράζει την ικανοποίησή του για την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής –στο πλαίσιο της προτεινόμενης αναθεώρησης του δημοσιονομικού κανονισμού της ΕΕ– να λαμβάνονται υπόψη ως επιλέξιμες δαπάνες οι ώρες εθελοντικής εργασίας και να διευκολύνεται η συμπερίληψη των συνεισφορών σε είδος ως μορφή συγχρηματοδότησης.

Η έρευνα του FRA αποκάλυψε μια σειρά από προκλήσεις στον τομέα της πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Αναφέρονται, ενδεικτικά, οι εξής:

- η συνολική διαθέσιμη χρηματοδότηση, καθώς οι προϋπολογισμοί μειώνονται σε ορισμένα –όχι όμως σε όλα– κράτη μέλη της ΕΕ·
- οι περικοπές στη χρηματοδότηση ορισμένων ΟΚΠ ή συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, καθώς παρατηρείται μια μεταστροφή από την παροχή υπηρεσιών υπεράσπισης, υποστήριξης για την άσκηση δικαστικών προσφυγών και διοργάνωσης δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης προς την παροχή υγειονομικής περίθαλψης ή υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας·
- τα εμπόδια στη χρηματοδότηση, περιλαμβανόμενων των επαχθών, περίπλοκων και όχι πάντοτε διαφανών διαδικασιών για την απόκτηση πρόσβασης σε αυτήν·
- οι υπερβολικά επαχθείς διαδικασίες υποβολής εκθέσεων, οι οποίες ενδέχεται να είναι δυσανάλογες σε σχέση με τη λαμβανόμενη χρηματοδότηση·

- η χρηματοδότηση συχνά λαμβάνει τη μορφή (βραχυπρόθεσμης) χρηματοδότησης έργων, ενώ δεν διατίθεται πιο μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση ούτε χρηματοδότηση για υποδομές·
- η συγχρηματοδότηση συχνά αποτελεί πρόκληση, όπως και οι καθυστερήσεις στην καταβολή επιδοτήσεων, με αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, να προκύπτουν προβλήματα στις ταμειακές ροές·
- ορισμένες επιχορηγήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θέτουν γεωγραφικούς περιορισμούς που εμποδίζουν τις ΟΚΠ να παρίστανται στις συνεδριάσεις των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη, με αποτέλεσμα να παρακωλύεται η αποτελεσματική υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών, π.χ. η συμβολή των ΟΚΠ σε διαδικασίες στο πλαίσιο σημαντικής συνθήκης για τα ανθρώπινα δικαιώματα που τελεί υπό επανεξέταση από την ΕΕ και τα κράτη μέλη·
- τα δυσμενή φορολογικά καθεστώτα που ισχύουν σε ορισμένα κράτη μέλη, τόσο για τις ΟΚΠ (φιλανθρωπικές οργανώσεις/κοινοφελή ιδρύματα) όσο και για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα που πραγματοποιούν δωρεές σε ΟΚΠ·
- οι αρνητικές εκστρατείες στα μέσα ενημέρωσης και οι εκστρατείες δυσφήμισης των ΟΚΠ που χρηματοδοτούνται από το εξωτερικό, περιλαμβανομένης, ενίοτε, της απαίτησης οι εν λόγω ΟΚΠ να δηλώνουν στο σύνολο των εντύπων τους ότι χρηματοδοτούνται από το εξωτερικό·
- οι οργανώσεις που εκπροσωπούν άτομα με αναπηρία σε επίπεδο ΕΕ και στα κράτη μέλη λαμβάνουν περιορισμένη χρηματοδότηση και δεν είναι πάντοτε σε θέση να παρακολουθούν ως ανεξάρτητοι παρατηρητές τα μέτρα του εκάστοτε κράτους που άπτονται των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Γνώμη 3 του FRA

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη καλούνται να διασφαλίσουν τη χρηματοδότηση των ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας και της προαγωγής των θεμελιωδών αξιών της ΕΕ, ήτοι των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, περιλαμβανομένων των μικρών οργανώσεων βάσης. Η χρηματοδότηση αυτή πρέπει να καλύπτει, κατά περίπτωση, ποικίλες δραστηριότητες των ΟΚΠ, όπως η παροχή υπηρεσιών, οι δραστηριότητες επαγρύπνησης, οι υπηρεσίες συνηγόρου, η υποστήριξη για την άσκηση δικαστικών προσφυγών,

η διοργάνωση εκστρατειών, δραστηριότητες που αφορούν τα ανθρωπίνια δικαιώματα και την αγωγή του πολίτη, καθώς και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης.

Στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων, οι ΟΚΠ πρέπει να είναι ελεύθερες να επιδιώκουν, να λαμβάνουν και να χρησιμοποιούν χρηματοδοτικούς πόρους όχι μόνον από δημόσιους φορείς εντός του εκάστοτε κράτους, αλλά και από θεσμικούς ή ιδιώτες δωρητές, καθώς και από δημόσιες αρχές και ιδρύματα άλλων κρατών ή από διεθνείς οργανισμούς, όργανα ή φορείς.

Γνώμη 4 του FRA

Τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζουν τη χρηματοδότηση των οργανώσεων που εκπροσωπούν άτομα με αναπηρία, περιλαμβανομένης της χρηματοδότησης για την παροχή προσωπικής φροντίδας, εύλογων προσαρμογών και υποστήριξης, η οποία θα τους επιτρέπει να εκπληρώνουν τις απαιτήσεις του ρόλου τους σύμφωνα με τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Γνώμη 5 του FRA

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να βελτιώσει περαιτέρω τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα διασφαλίζοντας εύκολα προσβάσιμες υπηρεσίες μιας στάσης που θα παρέχουν επισκοπήσεις των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων για τις ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρέπει επίσης να προωθήσει την πύλη της υπηρεσίας μιας στάσης για τις δυνατότητες χρηματοδότησης και να επεκτείνει τη βάση δεδομένων για τα έργα που χρηματοδοτούνται σε διάφορους τομείς, με στόχο να αναδείξει τα ιδιαίτερα επιτυχημένα έργα με σημαντικό αντίκτυπο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τη θέσπιση κατευθυντηρίων γραμμών για τα κράτη μέλη, οι οποίες θα παρέχουν διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή των τεσσάρων «θεμελιωδών ελευθεριών» στο καθεστώς της κοινής αγοράς της ΕΕ που ισχύει για τις ΟΚΠ, περιλαμβανομένων των ιδρυμάτων και των φιλανθρωπικών οργανώσεων.

Γνώμη 6 του FRA

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να προτιμήσουν την πολυετή και τη βασική χρηματοδότηση έναντι της βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης έργων, δεδομένου ότι η πρώτη αποτελεί μια πιο βιώσιμη βάση για το έργο των ΟΚΠ, καθώς και τον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό τους. Υπό το πρίσμα της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών εφαρμογής, θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται συχνότερα διαδικασίες δύο σταδίων, στο πλαίσιο των οποίων προηγείται το στάδιο προεπιλογής των έργων και μόνον τα προεπιλεγμένα έργα καλούνται να υποβάλλουν πλήρη φάκελο υποψηφιότητας.

Οι απαιτήσεις λογιστικού ελέγχου και υποβολής εκθέσεων που εφαρμόζονται στις ΟΚΠ και τις λοιπές ενώσεις προσώπων πρέπει να είναι αναλογικές με βάση το ύψος της διαθέσιμης δημόσιας χρηματοδότησης και το μέγεθος και τη δομή της χρηματοδοτούμενης οργάνωσης. Στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησης, οι απαιτήσεις πρέπει να είναι αναλογικές και να λαμβάνουν δεόντως υπόψη το πεδίο εφαρμογής των έργων και τον τύπο των οργανώσεων που τα υλοποιούν.

Δικαίωμα συμμετοχής

Το άρθρο 11 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ορίζει ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ «δίδουν, με τα κατάλληλα μέσα, στους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τη δυνατότητα να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημόσια τις γνώμες τους σε όλους τους τομείς δράσης της Ένωσης» και «διατηρούν ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών». Το δικαίωμα συμμετοχής στις δημόσιες υποθέσεις αναγνωρίζεται επίσης στο άρθρο 25 του διεθνούς συμφώνου για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα και πρόσφατα επιβεβαιώθηκε από τις κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών στις πολιτικές αποφάσεις, οι οποίες εγκρίθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2017 από την επιτροπή υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ένα από τα βασικά στοιχεία τους είναι η συμμετοχή των πολιτών, την οποία οι κατευθυντήριες γραμμές ορίζουν ως «τη συμμετοχή των ατόμων, των ΜΚΟ και της υπό ευρεία έννοια κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων από τις δημόσιες αρχές».

Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία υποχρεώνει τα κράτη να διαβουλεύονται στενά και να διασφαλίζουν τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία και των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων σε όλες τις αποφάσεις που τους αφορούν. Η ΕΕ και τα 27 από τα 28 κράτη μέλη κύρωσαν την εν λόγω σύμβαση. Στην πράξη, συνήθως δεν λαμβάνονται τα μέτρα που απαιτούνται για τη διασφάλιση της πλήρους πρόσβασης στους οικείους ιστότοπους και για την παροχή πληροφοριών σε επαρκώς προσβάσιμους μορφότευτους. Η επακόλουθη έλλειψη πληροφόρησης ενδέχεται να αποτελέσει τροχοπέδη για την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία και των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων.

Η σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE) σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος (σύμβαση του Ώρχους), η οποία συνδέει τα περιβαλλοντικά δικαιώματα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, απονέμει στους πολίτες δικαιώματα και επιβάλλει υποχρεώσεις στα μέρη και στις δημόσιες αρχές όσον αφορά την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Η ΕΕ αποτελεί μέρος της εν λόγω σύμβασης από το 2005.

Η πρόσκληση προς τους ενδιαφερόμενους φορείς –περιλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών– να καταθέσουν τις απόψεις τους στο πλαίσιο της διαδικασίας κατάρτισης νομοθετικών προτάσεων και προτάσεων θέσπισης μέτρων πολιτικής αποτελεί ένα από τα εργαλεία της τεκμηριωμένης δημοκρατικής χάραξης πολιτικής. Με τον τρόπο αυτόν ενισχύεται η δημοκρατική νομιμοποίηση των νομοθετικών προτάσεων/των προτάσεων θέσπισης μέτρων πολιτικής μέσω της εμπειρογνωμοσύνης των ΟΚΠ και του «ελέγχου της πραγματικότητας», γεγονός που συμβάλλει στην ουσιαστική αποδοχή τους από τους πολίτες. Μολονότι οι εθνικές διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχής εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών, η υποβάθμιση του ζωτικής σημασίας ρόλου της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων ενέχει, ενδεχομένως, τον κίνδυνο τα μέτρα του εκάστοτε κράτους μέλους για τη μεταφορά ή την εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας να παραβιάζουν τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Φαίνεται ότι τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ υπάρχει ευρεία σύμπτωση απόψεων ως προς την ανάγκη συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Εντούτοις, κατά την πρακτική

εφαρμογή αυτής της ιδέας, συχνά δεν αξιοποιούνται στο έπακρο τα διάφορα πιθανά επίπεδα συμμετοχής και οι διάφορες μέθοδοι συμμετοχής των ΟΚΠ. Επιπλέον, συχνά τα κριτήρια που πρέπει να πληροί μια οργάνωση προκειμένου να αναγνωρισθεί ως θεσμικός συνομιλητής δεν είναι σαφή.

Σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και στο επίπεδο των θεσμικών της οργάνων, υφίσταται κάποιος βαθμός πρόσβασης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Μολονότι εφαρμόζονται αρκετές ελπιδοφόρες πρακτικές, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, η πρόσβαση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (και ο πραγματικός αντίκτυπός της) στερείται εν γένει συνοχής και του απαιτούμενου βαθμού διαφάνειας.

Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν διάφορες διαδικασίες διαβούλευσης, οι οποίες όμως ενίοτε αποδεικνύονται ατελέσφορες και κατώτερες των περιστάσεων. Ειδικότερα, οι συνεντεύξεις με ΟΚΠ, δημόσιους υπαλλήλους και εμπειρογνώμονες καταδεικνύουν ότι ακόμη και όταν υφίσταται η πολιτική βούληση για αποτυπώδη διαβούλευση, η δημόσια διοίκηση εμφανίζεται να αγνοεί ή να αδυνατεί να εφαρμόσει τις διάφορες διαθέσιμες μεθόδους ουσιαστικής και αποτελεσματικής συμμετοχής των ενδιαφερομένων φορέων στη νομοθετική διαδικασία και στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων. Τόσο οι ΟΚΠ όσο και οι δημόσιοι υπάλληλοι αναφέρουν ότι συχνά παρατηρείται έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Οι ΟΚΠ και οι εμπειρογνώμονες έχουν επισημάνει μια σειρά από παράγοντες που εμποδίζουν την αποτελεσματική συμμετοχή και την πρόσβασή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αναφέρονται, ενδεικτικά, οι εξής:

- η περιορισμένη πρόσβαση στην πληροφόρηση σχετικά με τις πολιτικές και νομοθετικές πρωτοβουλίες·
- η έλλειψη ελάχιστων προτύπων ή σαφών κανόνων για την άσκηση του δικαιώματος συμμετοχής ή έλλειψη συναφών γνώσεων και, ως εκ τούτου, μη συνεπής άσκησή του·
- η έλλειψη πολιτικής βούλησης ή κατανόησης του ότι η διαβούλευση δεν αποτελεί μια άνευ ουσίας γραφειοκρατική διαδικασία, η δε προσήκουσα διεξαγωγή της συμβάλλει στη βελτίωση της διαδικασίας χάραξης πολιτικής·
- η έλλειψη γνώσεων και ικανοτήτων των δημοσίων υπηρεσιών για την ουσιαστική και αποτελεσματική εφαρμογή των διάφορων μεθόδων συμμετοχής των ενδιαφερομένων φορέων

στη νομοθετική διαδικασία και τη διαδικασία χάραξης πολιτικής·

- οι ιδιαίτερες προκλήσεις και τα εμπόδια που αφορούν τα άτομα με αναπηρία, μεταξύ των οποίων η μη θέσπιση των αναγκαίων μέτρων για τη διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής των προτύπων για την πρόσβαση στο διαδίκτυο, καθώς και η ανάγκη επίσημης ενημέρωσης, κατά περίπτωση, για τους διάφορους προσβάσιμους μορφότευπους·
- τα πειστικά χρονοδιαγράμματα των διαδικασιών συμμετοχής/διαβούλευσης (περιλαμβανομένων εκείνων που εφαρμόζει η δημόσια διοίκηση), καθώς και οι δημοσιονομικοί περιορισμοί και οι περιορισμένες πιστώσεις που διατίθενται για τους ανθρώπινους πόρους των δημόσιων υπηρεσιών·
- η έλλειψη σαφήνειας σχετικά με τους φορείς που συμμετέχουν στη διαβούλευση πριν από τη λήψη αποφάσεων, ενώ οι ΟΚΠ επίσης αναφέρουν ότι συχνά δεν συμμετέχουν στη διαβούλευση όλοι οι σημαντικοί φορείς·
- οι περικοπές της συναφούς χρηματοδότησης ενδέχεται να επηρεάσουν εμμέσως την ικανότητα ουσιαστικής συμμετοχής των ΟΚΠ στη διαδικασία λήψης αποφάσεων·
- η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Γνώμη 7 του FRA

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να εκπληρώνουν τις δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 3 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία υποχρεώσεις τους για διασφάλιση της στενής διαβούλευσης και της συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία και των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων κατά τη διαδικασία λήψης όλων των αποφάσεων που τους αφορούν. Η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στη δημόσια και την πολιτική ζωή πρέπει να ενθαρρύνεται σύμφωνα με το άρθρο 29 στοιχείο β) της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Γενικότερα, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να διατηρούν ανοικτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ώστε να διασφαλίζεται ότι η νομοθεσία και οι πολιτικές της ΕΕ,

καθώς και η εθνική νομοθεσία και οι εθνικές πολιτικές για την εφαρμογή τους συνάδουν με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πρέπει να διασφαλίζεται η πρακτική εφαρμογή των ήδη θεσπισμένων κανόνων για την υποστήριξη της ενεργού συμμετοχής των ΟΚΠ σε ζητήματα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η διάθεση επαρκών ανθρωπίνων και χρηματοοικονομικών πόρων για την πρόσφορη εφαρμογή των διαδικασιών συμμετοχής, η ανάθεση των αρμοδιοτήτων που αφορούν τη συμμετοχή των εν λόγω οργανώσεων σε κατάλληλα εκπαιδευμένους δημοσίους υπαλλήλους και η πρόβλεψη κατάλληλων χρονοδιαγραμμάτων. Τα εργαλεία και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται από τις δημόσιες αρχές για την εφαρμογή των διαδικασιών συμμετοχής μπορούν να διαφοροποιηθούν και να βελτιωθούν. Πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως οι προσφάτως θεσπισθείσες από το Συμβούλιο της Ευρώπης «Guidelines for meaningful civil participation in political decision-making» («Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών στις πολιτικές αποφάσεις»).

Εδραίωση ενός χώρου ασφάλειας για την κοινωνία των πολιτών

Οι ΟΚΠ και οι ακτιβιστές στην ΕΕ αντιμετωπίζουν σωματικές και λεκτικές επιθέσεις, παρενοχλήσεις και πράξεις εκφοβισμού από μη κρατικούς φορείς. Τα συμβάντα αυτά παρατηρούνται τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου. Ορισμένοι κρατικοί αξιωματούχοι ενίοτε συμμετέχουν σε λεκτικές επιθέσεις και διατυπώνουν αρνητικά σχόλια που στιγματίζουν ΟΚΠ ή δυσφημίζουν το έργο τους, πλήττοντας τόσο την κοινωνική βάση υποστήριξης των ΟΚΠ όσο και το ηθικό και τον βαθμό δέσμευσης των ακτιβιστών. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η αποχή των δημόσιων αξιωματούχων από επιθέσεις, περιλαμβανομένων των λεκτικών επιθέσεων και των αβάσιμων προσπαθειών δυσφήμισης οργανώσεων που προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την απαγόρευση των διακρίσεων. Ούτε οι δημόσιες αρχές ούτε οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο καταγράφουν δεόντως στοιχεία σχετικά με τις επιθέσεις και τις απειλές κατά των ΟΚΠ.

Γνώμη 8 του FRA

Τα κράτη μέλη πρέπει να απέχουν από ενέργειες στιγματισμού των ΟΚΠ και των μελών τους που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, πρέπει να καταδικάζουν ενεργά όλες τις αξιόποινες πράξεις -περιλαμβανομένων των εγκλημάτων μίσους- που τελούνται κατά των ΟΚΠ και των μελών τους και να εκπληρώνουν πλήρως τις θετικές υποχρεώσεις τους υπό το διεθνές δίκαιο και την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία των ΟΚΠ και των μελών τους. Πρέπει να συλλέγονται και να δημοσιεύονται τα στοιχεία σχετικά με τα εγκλήματα μίσους κατά των ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Χώρος ανταλλαγής απόψεων και διαλόγου

Διάφοροι φορείς της κοινωνίας των πολιτών και πέραν αυτής έθεσαν στον FRA το πρόβλημα της έλλειψης αξιόπιστων και συγκρίσιμων στοιχείων για τις επιθέσεις κατά ΟΚΠ στην ΕΕ. Επισήμαναν επίσης την έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα και τις δαπάνες που αφορούν τις ΟΚΠ που επικεντρώνουν τη δράση τους στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το ρυθμιστικό περιβάλλον και τους τρόπους συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη της πολιτικής. Πολλοί συνομιλητές τόνισαν την ανάγκη ανταλλαγής ελπιδοφόρων πρακτικών στην ΕΕ. Ειδικότερα, τονίστηκε

ότι θα πρέπει να υλοποιηθούν οι ακόλουθες δραστηριότητες σε επίπεδο ΕΕ:

- α) συλλογή στοιχείων για τις επιθέσεις κατά των ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
- β) παρακολούθηση των εξελίξεων που επηρεάζουν την κοινωνία των πολιτών στην ΕΕ, περιλαμβανομένων εκείνων που επηρεάζουν τη διαθέσιμη χρηματοδότηση·
- γ) παροχή συμβουλών σχετικά με τη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ που προορίζονται για την κοινωνία των πολιτών·
- δ) υποστήριξη για την ανάπτυξη πόρων για τις ΟΚΠ, και
- ε) μέριμνα για «ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών» και την ενίσχυση της ικανότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διεξάγει «ευρείες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη», όπως ορίζεται στο άρθρο 11 της ΣΕΕ.

Γνώμη 9 του FRA

Η ΕΕ πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο παροχής υποστήριξης για τη δημιουργία πρόσφορου χώρου ανταλλαγής απόψεων και διαλόγου με στόχο την υποστήριξη των φορέων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας και της προαγωγής των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ. Αυτό θα επέτρεπε επίσης τη διεξαγωγή ενός ενισχυμένου τακτικού διαλόγου μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προαγωγή των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όμως νομικοί και πρακτικοί περιορισμοί δυσχεραίνουν την επίτευξη του στόχου αυτού. Μολονότι σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ υφίστανται προκλήσεις, η ακριβής φύση και η έκτασή τους ποικίλλουν. Σε γενικές γραμμές, για το θέμα αυτό δεν υφίστανται επαρκή στοιχεία ούτε επαρκής έρευνα –περιλαμβανομένης της συγκριτικής έρευνας.

Ως εκ τούτου, η έκθεση του FRA εξετάζει την τυπολογία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ. Επισημαίνει επίσης ελπιδοφόρες πρακτικές για την αντιμετώπιση των ανησυχητικών αυτών φαινομένων.

Περαιτέρω πληροφορίες:

Για την πλήρη έκθεση του FRA – *Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU* (Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ) – βλ. <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>

Άλλες σχετικές εκδόσεις του FRA:

- FRA (2017), *Έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα 2017*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/fundamental-rights-report-2017>
- FRA (2014), *Criminalisation of migrants in an irregular situation and of persons engaging with them* (Ποινικοποίηση των παράτυπα διαμενόντων μεταναστών και όσων συναλλάσσονται με αυτούς), Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/criminalisation-migrants-irregular-situation-and-persons-engaging-them>
- FRA (2012), *Bringing rights to life: the fundamental rights landscape of the European Union* (Φέρνοντας τα δικαιώματα στη ζωή: το τοπίο των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης), Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/bringing-rights-life-fundamental-rights-landscape-european-union>

Ο FRA συνεργάζεται στενά με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως μέσω της Πλατφόρμας Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το εν λόγω δίκτυο συνεργασίας, βλ.: <http://fra.europa.eu/en/cooperation/civil-society>

FRA – ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Βιέννη – Αυστρία
Τηλ. +43 158030-0 – Φαξ +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

© Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019
Φωτογραφία εξωφύλλου: © stock.adobe.com
[από αριστερά προς τα δεξιά: Bits and Splits, Wellphoto]

Print: ISBN 978-92-9474-311-4, doi:10.2811/791062
PDF: ISBN 978-92-9474-316-9, doi:10.2811/13479